

Ideális Bank

„Internetbank és internetbiztonság program - elméleti ismeretek” tankönyv

BEVEZETŐ

Miről szól ez a program?

Az oktatási program célja, hogy a középiskolásokat bevezesse az internetbankok világába és ezen keresztül megismertesse velük egy bank működését, valamint bemutassa szolgáltatásait, termékeit.

Miért fontosak számodra a pénzügyi ismeretek?

Minden embernek, így neked is vannak pénzügyeid, hiszen a pénzzel így vagy úgy, szakmádtól és életutadtól függetlenül kapcsolatba kerülsz. Nem mindegy azonban, hogy ebben a „kapcsolatban” mennyire vagy rutinos az egyes döntéseid meghozatalában, mert minden egyes lépésednek kézzel fogható és pénzben mérhető eredménye van.

Senki nem ellensége a pénztárcájának. Ugye ezt a mondatot már számtalanszor hallottad? Ha e program kapcsán te is így teszel és ha pénzről van szó, megfontoltan döntesz, akkor már nagyot léptél előre!

Mit fogsz tudni a végén, amit ma még nem tudsz és mit nem?

Megtanulod, hogyan bánj a megkeresett pénzeddel. Banki ügyfélként könnyebben és otthonosabban fogsz mozogni a napi pénzügyeid intézése, átlátása és tervezése során. Megérted, hogy a pénzed hogyan dolgozhat neked vagy éppen milyen komoly döntés egy hitel felvétele! Begyakorlod, hogyan intézd ügyeidet internetbankon keresztül, átlátod a bankkártyák használatát, a pénz „mozgatásának” rejtelseit és tanulni fogsz arról is, hogyan tudd biztonságban a megtakarításaidat.

Egyet azonban ne várj! A pénzkeresés művészetét itt és most nem fogod elsajátítani. Ez vagy veled született tulajdonságod vagy hosszú évek gyakorlata fog megtanítani rá. Másként sajnos nem megy.

Mit veszíthetsz, ha nem figyelsz most ide?

Ez egy találós kérdés, ezért mielőtt tovább olvasod a tankönyvet, gondolkodj egy kicsit a válaszon!!!

A helyes válasz: PÉNZT!

Ha nem vagy született mázlista, akkor kellő ismeret hiányában sok rossz pénzügyi döntést hozhatsz!

Hogyan sajátíthatod el ezeket az ismereteket?

Elsőként rövid elméleti áttekintést kapsz a pénzügyekről. Ahhoz azonban, hogy a pénzügyeket ne csak megtanuld, hanem értsd is (képes legyél alkalmazni a gyakorlatban), a második részben egy internet banki szimulációs program segítségével különféle feladatokat oldhatsz majd meg. Ezen keresztül fogod átlátni és elsajátítani a pénzügyeid kezelését és persze kiszámolhatod döntéseid pénztárcádra gyakorolt hatását! Néha majd nagyon megdöbbenysz. Öveket bekapcsolni, indulunk!

I. ALAPOK

Mi a pénz?

A legrövidebb válasz: értékmérő. Megmondja, hogy mennyi az értéke a cipőnek, egy kiló almának vagy éppen a szobafestő munkájának, amit a lakásokat kifestésével tölt. Ha valaki valamit el akar adni, akkor mérhetővé kell tenni az értékét annak a „valaminek”. Ez egyaránt fontos a vevőnek és az eladónak.

Az életben mindenki elad és vesz valamit nap mint nap. Értékmérő (pénz) nélkül ez az állandó folyamat nem működne. Vegyünk egy példát!

Kitalálod, hogy elmész nyáron dolgozni egy büfébe. Mit adsz el? A munkaerődöt! Igen, ez is egy áru! Ajánlanak napi 4 000 forintot. Megvan az ára a munkádnak és te eldöntheted, hogy eladod vagy sem egy napi munkádat ennyiért! Tegyük fel, hogy eladtad. Megvan a pénz és te mit csinálsz? Elköltöd, azaz vevővé válsz. Mondjuk elmész fodrászhoz, megveszed a munkáját és ő levágja a hajad. Mit tesz ezután a fodrász? A megszerzett pénz elkölte a közértben, azaz vevővé válik. És ez így megy tovább....

Amint „főállású pénzkeresővé” válsz és már saját magadat kell eltartanod, akkor végérvényesen benne leszel ebben az állandó körforgásban, és ahogy írtuk, a pénzzel mindenképpen kapcsolatba kerülsz.

A pénznek az értékmérő szerep mellett közgazdaságilag sok funkciója van. Ami e tananyag szempontjából a legfontosabb még az a fizetési funkció. Erről akkor beszélünk, amikor a pénz és az áru eltérő időben ellentétesen mozog. Tehát a pénzmozgás nem jár együtt az áru mozgásával. A pénz tehát fizetési eszközként funkcionál abban az esetben, amikor a pénzmozgás elválik az árumozgástól. Például részletre veszek TV-t, azaz az árut előbb kapom meg, mint ahogy az ellenértéket átadom érte.

Mi a készpénz?

E szónak is több jelentése van, de mi ebben a tankönyvben a fizikai megjelenési formát értjük alatta. Nevezetesen a pénz kézzelfogható megjelenésének formáját, azaz a bankjegyet és az érmét.

Mi a számla pénz?

Ha a készpénz a kézzelfogható forma, akkor a számla pénz pont az ellenkezője. Ez is pénz, de „mindössze” egy számként tartja nyilván a bank a saját számítógépeiben. Ugyanúgy elkölthető, ugyanannyit ér, mint a készpénz. A (bank)számla pénz bármikor készpénzre cserélhető (kiveszed a bank pénztárában) és fordítva, a készpénz bármikor bankszámla pénzzé „alakítható”.

Néhány fogalom

Ahhoz, hogy a későbbiekben leírtakat jobban megértsd, szükséges előre néhány fogalmat tisztázni. Íme:

infláció

Az infláció a pénzromlás, azaz az árak emelkedésének ütemét fejezi ki. Egy kiegyensúlyozott gazdasági helyzetben az árak évente 0,5-3 % körül nőnek, azaz a pénz ennyit veszít az értékéből.

pénznem

A pénz, azaz az értékmérő mértékegysége és ezáltal egy állam vagy régió törvényes fizetőeszköze a pénznem. A magyar forint, az amerikai dollár, az euró mind-mind egy pénznem. Nem mindegy, hogy 100 forintról vagy 100 euróról beszélünk, mert az érték, amit kifejeznek, nem ugyanaz!

kamat

A pénz (tőke) kölcsön ára. Egy egyszerű példával, ha valaki kiadja (kölcsön adja használatra) a lakását havi 50 000 forintért, akkor ebben az esetben ezt az árat bérleti díjnak hívjuk. Ha valaki kölcsönadja a pénzét, akkor ebben az esetben ezt a „bérleti díjat” kamatnak hívjuk.

kamatláb

A kamatláb a pénzkölcsön kamatának kiszámításához szükséges mutató, amelyet százalékban fejezünk ki jellemzően éves alapon. Ha valaki kölcsönad 100 000 forintot évi 9 %-ra, akkor a kamatláb ebben az esetben a 9 %.

a pénz időértéke

A kamat összefügg a pénz időértékével. A ma 100 forintja kevesebbet ér a holnap 100 forintjánál. A ma 100 forintját kölcsönadhatom kamatra, így holnap már egynapi kamattal több pénzem van.

reálkamat

A kölcsön adott pénz után kapott kamatnál figyelembe kell vennünk a pénzromlás, azaz az infláció ütemét is. Ha ma kölcsönadok egy évre 100 000 forintot 9%-ra és a pénzromlás ezen idő alatt 5%, akkor a reálkamat azaz a pénz (tőke) értékének a növekedése 4 %. A kapott 9 százaléknyi kamatból tehát 5% a pénzromlást ellentételezi, azaz a tőkém értéke megőrzi a vásárlóerejét, míg 4% a valódi értéknövekedés, azaz ennyivel nő a vásárlóértéke a befektetésnek.

kamatos kamat

A kamatos kamat azt jelenti, hogy a pénz (tőke) kölcsön után kapott kamatot a tőkével együtt a periódus végén újra befektetem, így a beszedett kamat a tőkét növeli és a következő befektetési időszakban már szintén kamatot termel.

Példa: 100 000 forintot egy hónapra kölcsönadok évi 12 %-ra. Kapok érte 1 000 forint kamatot. A következő egy hónapra már 101 000 forintot tudok

kölcsönadni szintén 12%-ra. Így a következő hónapban már 1 010 forint kamatot kapok.

kamatszámítás

Egy kis matek (ne aggódj, nem lesz vészesen bonyolult)! A kamat kiszámításának képlete a következő:

$$\frac{(TŐKE \times KAMATLÁB \times NAPOK SZÁMA)}{36\,500} = KAMAT$$

TŐKE: a kölcsönbe adott pénz mennyisége, mondjuk 100 000 forint

KAMTLÁB: mondjuk 12 %

NAPOK SZÁMA: A hónapok napszáma itt nagyon fontos tényező. Lényege, hogy mindig napra pontosan ki kell számolni a futamidőt. Ha július 4-től augusztus 4-ig adunk kölcsön, akkor 31 nap. Ha szeptember 4-től október 4-ig, akkor csak 30 nap (mivel július 31, míg szeptember 30 napos hónap).

Fontos megjegyezni még, hogy a futamidő fordulónapjainál a bankok mindig munkanapokat vesznek figyelembe, azaz ha a fenti példánál maradvá augusztus 4-e szombat, akkor az egy hónapos futamidő július 4-től augusztus 6-ig hétfőig fog tartani és így 33 napos lesz. Ez azt jelenti, hogy tovább kamatozik pár nappal a pénzünk, tehát a kifizetett kamat is nagyobb lesz.

A *NEVEZŐBEN* lévő 36 500 az év 365 napját veszi alapul, úgy mondjuk 365 napos bázison számol. Ez a legelterjedtebb forma, de létezik a 360 napos bázis is. Az oktatási program során a 365 napossal dolgozunk majd.

A fenti matekot azért érdemes **NAGYON JÓL MEGJEGYEZNI**, mert sokakban él az a tévhit, hogy ha lekötnek egy betétet egy hónapra évi 12 százalékra, akkor a lekötött pénz 12 százalékát kapják meg kamatként. Sok ügyfélpanasz szokott keletkezni ebből a félreértésből!!!

EBKM, THM

E két betűszóval a leggyakrabban banki reklámok kapcsán találkozhatunk. Az EBKM egységesített betéti kamatlábmutató, míg a THM a teljes hiteldíjmutató rövidítése. Mindkettő célja, hogy a megtakarításokra ígért, valamint a hitelekért kért kamatok, díjak egy, a törvény által definiált

egységes képlet szerint is ki legyenek számolva, azaz a különböző bankok kínálata összemérhető legyen az ügyfelek számára. A bankok különböző típusú, elnevezésű és más-más feltételekkel kamatozó termékei között így könnyebb eligazodni.

befektetés

A befektetés valamilyen eszköz „nyereség termelési célokra” történő hasznosítását jelenti. Befektetni nemcsak pénzt lehet, de ezekről most mi itt e tananyagban nem szólunk. A befektetéseknek mindig van kockázatuk. A kockázat az egyik legfontosabb tényező, amit figyelembe kell venni, amikor hozamban gondolkodik egy befektető.

tőke

A pénz szempontjából a tőke alatt a hosszabb időre befektethető pénzt értjük. Ha valaki rendelkezik tőkével, akkor abból vállalkozást indíthat, befektetheti egyéb módokon.

osztalék

Egy vállalat által adott időszakban megtermelt nyereség azon része, amelyet nem forgatnak vissza a cég működésébe, hanem a részvényesek számára kifizetnek, kiosztanak.

hozam

Egy adott befektetéssel elért eredmény, amely magában foglalja a befektetés által biztosított folyó jövedelmeket (kamat, osztalék), az árfolyamnyereséget, a veszteséget és az esetleges devizaárfolyamváltozásból adódó nyereséget, veszteséget is. Rövidebben: a befektetésünk által megtermelt hasznot értjük alatta.

I I . Bankszámla, az alapkapcsolat

A bank legfontosabb alapszolgáltatása a bankszámla. Kevés kivételtől eltekintve egy bank ügyfelévé úgy válhatunk, hogy bankszámlát nyitunk nála.

A bankszámla gyakorlatilag egy nyilvántartás, amelyből láthatjuk a beérkező és kimenő „pénzeket” és az egyenleget (az adott pillanatban számlán lévő szabadon elkölthető pénzmennyiséget). Egy tipikus magánszámlán hónap elején beérkezik a számlatulajdonos havi fizetése és utána látszik, hogy mire költötte az illető azt a pénzt. Kivett készpénzt

ATM-ből, átutalta a villanyszámlát, vásárolt bankkártyával a közértben stb. Ha kevesebbet költ, mint amennyi a bevétele, akkor megtakarítása keletkezik.

Az osztálypénz nyilvántartása nagyon hasonlóan működik. Ott is látszik, hogy kik, mikor és mennyit fizettek be a közös kasszába és azt mikor és mire költötte az osztály. Ez is egy számlavezetés.

Ha a különféle (jövőírásokat, azaz bejövő és terheléseket, azaz kimenő) tételeket (tranzakciókat) időrendbe rendezve végignézed a bankszámlát, akkor láthatod az ún. számlatörténetet. A bankok bizonyos időközönként (jellemzően havonta) ún. bankszámlakivonatot küldenek. Ez gyakorlatilag az adott időszak számlatörténete.

Mit csinálhatsz egy bankszámlával?

Nagyon sok mindent!

Egyrészt a bankszámla számodat másoknak megadva számodra érkező pénzeket ide irányíthatsz.

Néhány példa:

Itt tarthatod a pénzed.

Dolgozol és a fizetésed ide érkezik meg.

Összetörték a kocsidat és a biztosító ide utalja a kártérítést.

Ösztöndíjat kapsz és ide küldik a pénzt.

Kölcsönadtál a barátodnak pénzt a hónap végéig. Ő most éppen nyaral, ezért nem tudja személyesen visszaadni, inkább átutalja a számládra.

Befizeted a havi zsebpénzed, amit készpénzben kaptál meg.

Másrészt költheted róla a pénzed.

Néhány példa:

Nem postán fizeted be a nyelvvizsga díját, hanem átutalod a pénzt.

Randi után bankkártyáddal fizeted ki a vacsorát az étteremben. A tranzakció értéke levonásra kerül a számládról.

Feltöltöd a mobilegyenleged a számládról.

Készpénzt veszel fel róla.

Megbízások benyújtása:

A bank a pénzed kezelését a te utasításaid alapján végzi. Minden alkalommal, amikor elköltöd vagy más módon felhasználsz (pl. befekteted) a bankszámládon lévő pénzt, ún. megbízást adsz a banknak. Ezeket a megbízásokat számos csatornán (bankfiók, internetbank, telefonos ügyfélszolgálat stb.) keresztül lehet eljuttatni. Ezekről részletesebben egy későbbi fejezetben szólnunk.

A legfontosabb megbízások a következők:

forint átutalás: a bankon belül vagy más bank által vezetett bankszámlákra ezzel a megbízással utalhatunk át pénzt. A megbízás megadásakor fontos megadni a kedvezményezett (akinek utalunk) nevét és bankszámlaszámát. Emellett fontos a közlemény vagy megjegyzés rovatba az átutalás okát megadnunk, különösen akkor, amikor „postacsekk” (hivatalos nevén készpénzátutalási megbízás) befizetése helyett átutalást kezdeményezünk (amivel komoly sorban állásoktól kíméljük meg magunkat!!!). A nagy közüzemi szolgáltatók (gáz, villany stb.) csak ügyfélszám, fogyasztó azonosító vagy a postacsekk közepén található befizetési azonosító szám alapján tudják beazonosítani az utalás célját. Ha ez lemarad, akkor nagy valószínűséggel kifizetetlennek tekintik a kérdéses számlánkat!!! **FONTOS!** Minden postacsekk átutalható, azaz nem kell egyikkel sem bemenni a postára!!!!

A munkaidőben beadott bankon belüli átutalásokat jellemzően még aznap (azonnal) a kedvezményezett számlájára könyvelik, míg más bankba következő munkanapon érkezik meg az utalt összeg.

értéknapos forint átutalás: ez gyakorlatilag csak abban különbözik a „sima” utalástól, hogy előre dátumozott, azaz nem rögtön történik meg, hanem az általunk megadott napon. Ilyen esetben mindig figyelni kell, hogy az adott bank hogyan kezeli a fedezet kérdését. Van olyan pénzügyintézet, amely „zárolja” a szükséges összeget, hogy biztosan

megtörténjen az utalás, de van, ahol ezt nem teszik meg, így ha a megadott napon nincs elég pénz a számlánkon, akkor az utalást nem teljesítik. Ebből szokott némi bonyodalom támadni, így érdemes résen lenni.

rendszeres forint átutalás: Hasonló az értéknapos utaláshoz, de itt a rendszerességen van a hangsúly. Pl. átutalok minden hétfőn 1 000 forint zsebpénzt a fiamnak vagy minden hónap elején a közös költséget. Ez a forma akkor használható, ha a rendszeresen utalt összeg azonos.

csoportos beszedés: ez sajnos egy nem túlságosan beszédes elnevezés. Lényege, hogy bárkit (a lakossági ügyfelek jellemzően valamilyen szolgáltatót, pl. elektromos műveket, mobiltelefon társaságot) felhatalmazhatok arra, hogy a havi számla értékét szedje be a bankszámlámról. Ez roppant kényelmes, mivel a szolgáltató maga „utalja át” a havi díjakat. A fedezetre itt is érdemes figyelni, mert ha a beszédés időpontjában nincs elég pénz a számlámon, akkor kezdődnek a bonyodalmak. Lehetőség van arra is, hogy egy meghatározott összeg felett ne teljesítse a bank a megbízást. Ez a korlátozás arra jó a részemről, hogy mindenképpen az én engedélyemmel kerüljön kiegyenlítésre egy kiugróan magas számla. Ha pl. valamiért sokat telefonáltam, akkor arról jobb tudni a kifizetés előtt. E limit persze arra is jó, hogy ha a szolgáltatónál valamilyen hiba miatt túlszámlázás következne be, akkor azt ne fizessem ki automatikusan.

deviza átutalás: itt más pénznemben lévő összegeket tudok belföldre és külföldre utalni. A deviza utalás drágább a forint utalásnál és általában 2-4 napos átfutással kell számolnunk.

III. MEGTAKARÍTÁSOK

Ebben a fejezetben megismerkedünk azokkal a legfontosabb befektetési lehetőségekkel, amelyeket a bankok kínálnak ügyfeleiknek. Ezek a lehetőségek azok számára érdekesek, akik hosszabb-rövidebb időre olyan pénzzel rendelkeznek, amelyet nagy valószínűséggel nem fognak elkölteni, tehát „tárolni” és kamatoztatni szeretnék azt.

Ezen befektetések sajátossága, hogy különleges esetektől eltekintve ezek mind nagyon likvidek. Ez azt jelenti, hogy ha hirtelen szükséged van pénzre, akkor ezen befektetéseket nagyon gyorsan vissza tudod alakítani

részben vagy egészben bankszámla pénzzé. (Ha valaki például egy lakásba fekteti 10 milliós megtakarítását és hirtelen szüksége lesz átmenetileg 1 millió forintra, akkor vagy eladja a lakást vagy más megoldás után néz. Egy lakás eladása nem két nap, így rövid idő alatt nem számíthat belőle a szükséges 1 millióra. Ez tehát egy kevésbé „likvid” befektetés, mivel nem tehető gyorsan készpénzzé!)

A különböző megtakarítások közötti választás mindig a befektető kockázatvállalási hajlandóságától, a megtakarítás összegétől, a rendelkezésre álló időtől, a pénzügyi szakértelmétől, a piaci folyamatokra való rálátásától függ. A legfontosabb szabály azonban, hogy az adott termék kockázatával mindig tisztában kell lenni! A befektető akkor jár el „jó gazdaként”, ha törekszik pénzét megbízható pénzügyi intézményre bízni, kockázatarányos hozamot vár el, alaposan tájékozódik minden döntése meghozatala előtt és kiszámolja az egyes lehetőségek közötti különbségeket. Csak így biztosítható, hogy a pénz az adott körülmények között a lehető legnagyobb hozamot érje el.

De nézzük, hogy milyen lehetőségek közül választhatunk!

Bankbetét

A bankbetét lényege, hogy a pénzünket kölcsönadjuk a banknak. A bank ebben az esetben garantálja, hogy a megadott időben visszafizeti a kölcsönbe vett pénzt és egyúttal kifizeti a pénz bérleti díját is, azaz a kamatot. Ez az ő vállalása. A te vállalásod pedig az, hogy a megadott időn belül nem kéred vissza a pénzt. Ha mégis, akkor ugrik a teljes kamat vagy legfeljebb nagyon minimális mértékűt fizetnek. Valamit valamiért!

A kamatláb mértékét több szempont befolyásolja.

Futamidő: itt az a fontos, hogy az adott időtávra általános piaci kamatcsökkenésre vagy kamatemelkedésre számítanak. Ha a betélekötés pillanatában úgy tűnik, hogy csökkenni fognak a kamatok, akkor rövidebb időre magasabb lehet a kamatláb, mint hosszabb időre. De lehet ez éppen fordítva is.

Összeg: Egy betélekötés adminisztrációs terhe (munkaerő ráfordítás, számítógépes nyilvántartás, stb.) miatt a bankok szívesebben fizetnek egy nagyobb összegért magasabb kamatot. Az összeg tehát gyakran meghatározó szempont.

Bank pénzügyi helyzete: Ha egy banknak szüksége van pénzre, mert például sok hitelt tudna kihelyezni, akkor hajlandó magasabb kamatot fizetni a betétekért. Ha éppen nincs szüksége pénzre, akkor értelemszerűen alacsonyabb kamattal „tartja távol magától” a betételhelyezőket. Emiatt lehetséges, hogy olykor hatalmas eltérések vannak az egyes bankok kínálatában. FIGYELEM! A fentiekből következik, hogy ha valaki irreálisan magas kamatot ígér, annak nagyon nagy szüksége van pénzre. (Bankok ilyesmit nem szoktak tenni! Ez sokkal inkább a magánkölcsonök esetében igaz.) Ilyen esetben mindig nagyon óvatosnak kell lenni, mert lehet, hogy a pénzünket a legjobb szándék ellenére sem tudják (vagy jobb esetben CSAK megkésve) visszafizetni!

Előnyei:

-Nagyon biztonságos! A pénzünket és kamatát a meghatározott időpontban visszakapjuk. Elméletileg ez csak az adott bank csődje esetén nem történik meg, de hazánkban az állam garantálja a bankbetéteket, így ez a veszély nálunk nem áll fenn.

-Kiszámítható befektetés! Az indulás pillanatában tudom, hogy meddig lesz lekötve a pénz és forintra pontosan mit fog kamatként kifizetni a bank.

-Nagyon likvid! Ha mégis szükségem van a betét összegére, akkor max. 1 munkanapon belül feltörhetem a betétet és elkölthetem a pénzt. Igaz ebben az esetben valószínűleg nem, vagy csak nagyon minimális kamatot fizetnek!

Hátránya:

-A betéti kamatok a legtöbb esetben az infláció üteménél alig jobbak, azaz ez a pénzelhelyezési forma gyakorlatilag egy értékmegőrző, a reálkamat tehát alacsony. A bank biztonságban „tárolja” a pénzemet és a pénzromlás mértékét „kivédi” számomra. A megtakarításom valójában nem sokat dolgozik nekem, azaz a kiadásaimhoz szükséges pénzkeresetben nem segít sokat.

Figyelem!

Általában az akciós betéti kamatokkal szoktak ügyes fogásokat csinálni. Meghirdetik, hogy 12 % a betéti kamat (igaz csak az első 2 hónapra!). Átviszed a pénzed egy másik bankból, majd a következő 2 hónapra már csak 8 %-ot fizetnek neked az új helyen. Így 4 hónapra ugye átlagosan kb. 10 %-ot kapsz, míg lehet, hogy ha hagysz mindent a régi bankodban, akkor ott kaptál volna 4 hónapra 10,5 %-ot. De a döntésed pillanatában a 12 többnek látszott a 10,5-nél!

Jó tanácsok!

1. Ha a legmagasabb betéti kamatot keresed a piacon, mindig számold ki a járulékos adminisztrációs költségeket. Az egyik bankból a másikba való pénzmozgatásnak díja van, ráadásul a legtöbb helyen a betét elfogadásának feltételeként folyószámlát nyitnak neked, aminek havi díja van. Ha van mondjuk 500 ezer forintod, akkor nem biztos, hogy megéri 10 bankkal kapcsolatban lenni és havonta átvinni a pénzt oda, ahol a legtöbbet ígérik érte, mert amit így megnyersz, az nagy eséllyel kevesebb, mint a 10 számla fenntartási költsége. 100 milliónál ez a trükk már nem kérdés. KI KELL SZÁMOLNI!!!

2. Ha a banknak éppen szüksége van a pénzedre és emiatt a kisebb összegekre is annyi kamatot fizet, amennyit a nagyobbakra, akkor érdemes egy összeget több betétként elhelyezni. Ha mondjuk 500 ezer forintod van és erre ugyanannyi a kamat, mint 100 ezerre, akkor köss le ötször 100 ezret. Így ugyan öt betéted lesz, de ha egy 20 ezres kiadás miatt mégis hozzá kell nyúlnod a lekötéshez, akkor csak 100 ezer kamatát veszíted el (csak az egyik betéted töröd fel) és nem a teljes 500 ezerét. KI KELL SZÁMOLNI!!!

Megtakarítási számla

A megtakarítási számla egy elkülönített számla, amelyről nem lehet más számlákra átutalni, csak a saját bankszámlára. Lényege, hogy az itt tartott pénzekre a bank a lekötött betétnél valamivel kevesebb, de a bankszámla kamatánál jóval magasabb kamatot fizet. Cserébe maximum havonta egyszer vagy kétszer vehető fel róla pénz.

Előnye, hogy viszonylag magas kamatért cserébe, lekötési idő nélkül nagyobb szabadságot kapunk a pénzügyek tervezésében. A betétfeltörés kamatvesztését kikerülhetjük, de cserébe valamivel alacsonyabb kamatot kapunk.

A megtakarítási számlákra jellemző, hogy minél nagyobb az összeg rajta, annál nagyobb a kamatláb is.

Állampapírok

Az állampapír abban nagyon hasonlít a bankbetéthez, hogy itt is meghatározott időre és kamatra adjuk kölcsön a pénzünket, de ebben az esetben nem a banknak, hanem az államnak. Az állam jellemzően a költségvetési hiány finanszírozására használja az így kapott összeget. Az állampapírok azonban sok dologban különböznek a bankbetétől. Jelen anyagban mi a két leggyakoribb állampapírral: a Diszkont Kincstárjeggyel és a Magyar Államkötvénnyel foglalkozunk.

A Diszkont Kincstárjegy rövid futamidejű (jelenleg 3 és 12 hónap) nem kamatozó értékpapír. Ez utóbbi azt jelenti, hogy névértékét a lejáratkor éri el (ezt fizeti vissza/ki érte az állam) és indulásakor (forgalomba hozatal) ún. diszkontáron kerül forgalomba.

Példa: 10 000 forintos névértékű papír, 3 hónap futamidővel és 10 % kamattal az induláskor 9 757 forintot ér. Másképpen: ha valaki kölcsönad 9 757 forintot 3 hónapra 10%-ra, akkor a kölcsön és a kamata együtt pont 10 000 forint lesz az futamidő végén.

A Magyar Államkötvény egy évnél hosszabb futamidejű (jelenleg 3, 5, 10 és 15 év), fix kamatozású értékpapír. (A fix kamatozású államkötvények esetében már a kibocsátáskor meghirdetett és rögzített az egyes kamatfizetési periódusokban kifizetendő kamat nagysága. Ezzel szemben

a változó kamatozású kötvényeknél csak a kamatmegállapítás módja és ideje rögzített, a kifizetendő kamat mértéke csak az adott kamatfizetési periódusra ismert.)

A fix kamatozás tehát azt jelenti, hogy a futamidő teljes idejére érvényes az induláskor meghirdetett kamat, amit a jelenlegi gyakorlat szerint évente fizetnek ki a kötvény tulajdonosainak.

Példa: 10 000 forintot kölcsönadunk az államnak 10 %-os kamatra 5 évre 2009. december 1-én. Ebben az esetben 2010-2013 között minden december 1-én kapunk 1 000 forint kamatot és 2014-ben pedig a névértéket + a kamatot, azaz 11 000 forintot.

Melyek a legfontosabb különbségek a bankbetét és az állampapírok között?

1.Kockázat szempontjából kiegyensúlyozott gazdasági helyzetben az állam a legbiztonságosabb adós, azaz az elvárható kamat valamivel alacsonyabb a bankbetétnél.

2.Az állampapírt a bankbetétellel ellentétben nem lehet feltörni, azaz idő előtt nem lehet a pénzt az államtól visszakérni.

3.El lehet adni azonban az értékpapírt, így a lejárat előtt (ha a kamatkörnyezet drasztikusan nem változik) kamatostul a pénzemhez juthatok, ráadásul a tört időszakra magasabb kamatot kapok, mint egy bankbetét feltörésekor. Példa: 1 éves futamidő, 10 000 Ft névérték, 10 % kamat, Diszkont Kincstárjegy. 9091 forintot befektetek és 1 év múlva kamatával növelten 10 000 forintot kapok vissza. 6 hónap után mégis szükségem van a 9091 forintomra, ezért eladom a papírt. Változatlan kamatviszonyok mellett kapok érte 9523 forintot (9091 + időarányos kamata), mert az eladás pillanatában a vevő 6 hónapra fekteti be a pénzét hiszen ennyi idő van még hátra és számára erre az időre 9523 forintnyi befektetés 10 % kamat mellett jelenti a 10 000-es névérték elérését.

4. Az állampapírok után kapott kamat csak abban az esetben kalkulálható pontosan, ha a teljes futamidő alatt megtartjuk az értékpapírt. A kamatkörnyezet változása erősen befolyásolja azt az értéket, amelyen idő előtt „ki lehet szállni” egy értékpapírból.

Részvények

Mi a részvény? A **részvény** a részvénytársaságok alapításakor, vagy alaptőkéjük felemelésekor kibocsátott értékpapír, amely a cég tőkéjének meghatározott - a névértékének megfelelő - részét testesíti meg. Mit jelent ez?

Példa:

Cipő gyártására alapítanak egy részvénytársaságot. Az induláshoz szükséges összeg 100 millió forint, amiből épületet, gépeket és alapanyagot vesznek. A céget úgy alapítják meg, hogy sok befektetőtársat keresnek, az egyszerűség kedvéért mindenki 1 millió forinttal száll be. Így 100 tulajdonosa lesz a cégnek. Az alapításkor úgy döntenek, hogy a tulajdont 100 részvény testesíti meg, azaz mindenki kap 1 darab részvényt!

Hogyan termel nyereséget a részvénybefektetés?

Egy év elteltével 35 millió forint lesz a cég nyeresége, amelyről úgy döntenek, hogy 25 milliót új gépekre költenek, 10 milliót pedig kifizetnek a tulajdonosoknak osztalékként. Az osztalék ebben az esetben 100 ezer forint részvényenként (10 millió / 100 db), azaz minden egyes tulajdonos az első év után kap 100 ezer forintot, ami az eredeti 1 milliós befektetésre vetítve 10 % hozamot jelent. Emellett a cég vagyona megnő 25 millió forinttal is, ami egy részvényre vetítve 250 ezres értéknövekedést jelent, azaz ha egy év után el akarnám adni az üzletrészem (azaz a részvényem), akkor azért már elméletileg 1 millió 250 ezer forintot kérhetnék!

Hogyan eredményez veszteséget a részvénybefektetés?

A fenti példát alapul véve veszteséges a cég, így nem fizet osztalékot, a vagyona csökken (pl. az egyik gépet pénzzé kényszerül tenni), azaz a részvény értéke is. Egy év múlva elképzelhető, hogy az 1 millió forintom mondjuk csak 700 ezret ér.

Hogyan működik a részvénybefektetés a gyakorlatban?

A fenti példák az elméleti lehetőséget mutatták meg, de a részvények valódi értékét a kereslet és kínálat viszonya, valamint a piaci hírek és a potenciális befektetők hangulata határozza meg. Ha például felröppen egy hír, hogy a statisztikák szerint egyre több ember vásárol cipőt, a gyárak tartósan nem bírnak majd annyit gyártani, mint amennyire kereslet lesz, akkor a tőzsdei befektetők rögtön tudják, hogy a cipő ára fel fog menni. Ez egyben azt is jelenti, hogy cégünk nyeresége megnő, azaz várhatóan több lesz az osztalék. Megelőlegezve ezt a vélt jövőbeli nyereséget elindul a spekuláció, hogy vajon a mai 1 millió 250 ezres részvényérték mennyit fog érni a jövőben és elkezdenek licitálni. Lehet, hogy akkora lesz a nyerség, hogy az idei 100 ezres helyett 400 ezres osztalékot tud fizetni a cég már jövőre? Akkor akár 2 milliót is érhet egy részvény, hiszen ebben az esetben csak az osztalék 20 %-os hozammal kecsesget! És ebben a pillanatban már a tavalyi 1 milliós befektetésem is a dupláját éri! De persze ez fordítva is működik, mert egy ellentétes tartalmú hír miatt máris szabadulni kezd a piac a részvényektől.

Befektetési Alapok

Kisbefektetők pénzt gyűjti össze és kezeli. A piacon nagybefektetőként fellépve sokkal jobb alkupozícióban van, min a befektetési jegy tulajdonos (kedvezőbb eladási vagy vételár, alacsonyabb tranzakciós költségek, jutalékok, gyorsabb teljesítés), így magasabb hozamot tud elérni. További előnye, hogy a befektetés a tetszés szerinti időre eszközölhető, teljes egészében vagy részben bármikor megszüntethető vagy tetszés szerinti összeggel kiegészíthető. A befektetési jegy eladásakor realizált hozam (ez lehet negatív is) nagy mértékben függ a befektetési alapon levő értékpapírok, illetve eszközök típusától. (pénzpiaci alap esetében

egyenletesen növekvő érték a jellemző, részvényalapok esetén magasabb az elérhető hozam, de nagyobb a veszteség kockázata.

A befektetési alap egy előre meghatározott befektetési politika alapján figyeli a piac mozgásait és pénzünket a lehetőségek maximális kihasználására törekedve forgatja, fekteti be. A befektetési alap döntéseit szakemberek hozzák, így aki egy ilyen alapba fekteti a pénztét, biztos lehet abban, hogy az adott piacon jártas specialistákra bízva vagyonának kezelését.

Példa: valaki a New York-i tőzsdén szeretne befektetni, mert abban bízik, hogy az amerikai vállalatokkal, az amerikai részvényeken nagyon jól lehet keresni az elkövetkező években. Az egyes cégekről nem tud semmit és ideje sincs követni az állandóan változó eseményeket. Rábízta tehát magát egy olyan befektetési alapra (a mögötte álló szakemberekre), akik helyette jutalékért cserébe természetesen kezelik a rájuk bízott pénzt.

Hogyan történik mindez? A befektetési alap úgynevezett befektetési jegyet forgalmaz. Ha példánál maradva X Amerikai Tőzsdei Alapba beteszek 500 000 forintot és a befektetési jegy, amelynek napi árfolyama van és ma (az egyszerűség kedvéért) éppen 2 forint, akkor vásárolok 250 000 darab befektetési jegyet. A napi árfolyam úgy jön ki, hogy az alap által kezelt vagyon értékét a piaci (jelen esetben az amerikai tőzsdei) árfolyamok alapján minden nap beárazzák és elosztják az adott napon forgalomban lévő befektetési jegyek számával. Ha az amerikai tőzsde azon részvényei, amelyekben az alapom a pénztét tartja mondjuk egy hónap alatt 10 százalékot emelkednek, akkor a befektetési jegy árfolyama 2,20 forint lesz, azaz ha a 250 000 darab befektetési jegyet visszaváltom, akkor kapok értük 550 000 forintot, vagyis 10 százalékos hozamot érek el. De ez persze fordítva is megtörténhet, azaz 10 százalékos veszteség is keletkezhet.

A befektetési alapok nem csak részvényekbe fektetnek, hanem állampapírokba, nyersanyagokba, ingatlanokba, devizákba, így a legkülönbözőbb alapokkal lehet találkozni. A befektetési politika alapján számos csoportosítás létezik, amely alapját az előbb felsorolt javak, a kockázat és a földrajzi területek adják meg. Így lehet például olyan alapokat találni, amelyek mondjuk dél-amerikai ingatlanokba fektetnek

kizárólag, vagy olyanokat, amelyek csak a kezelt vagyon meghatározott részét fektethetik kockázatosabb részvényekbe, a többit mondjuk bankbetétben tartják.

A befektetési alapok nagy előnye, hogy nyilvánosan, szigorú hatósági felügyelet mellett végzik a munkájukat. Nagyon fontos szabály továbbá, hogy a múltbéli adatok nem jelentenek garanciát a jövőre. Ez azt jelenti, hogy ha egy adott alap a múltban rendre a legjobb hozamokat érte el az adott piacon, még nem garancia arra, hogy az elkövetkező időszakban is ez így marad. Ez a befektető kockázata!

Öngondoskodás

Ha megtakarításokról, azok céljáról gondolkodunk, akkor az öngondoskodás lényegét a legfontosabb megérteni! Az ember élete során gyakran előfordulhat, hogy a havi kiadásainál hol többet, hol pedig kevesebbet keres. Van, amikor egy jobb állást találunk és megemelkedik a fizetésünk. Van, amikor lehetőség van másodállásra, alkalmi feladatok ellátására, ami szintén pénzt hoz a konyhára. DE előfordulhat bármikor egy váratlan kiadás (elromlik az autónk vagy a hűtőszekrényt kell lecserélni) és sajnos komolyabb tartós betegség vagy munkanélküliség is pénzügyi gondokat okozhat. A problémát természetesen a nem várt kiadások vagy bevételkiesések (keresőképtelenség) jelentik abban az esetben, ha az ember nem rendelkezik tartalékkal. A tartalék segít áthidalni a nehezebb időszakokat és csökkenti az ember kiszolgáltatottságát, ami a mai pénzközpontú világban nagyon nagy érték!

A keresőképes kor elérésekor fontos tehát jó előre gondolkodni és átérezni azt, hogy amíg az ember fiatal, addig könnyebben kap munkát, ritkábban beteg, többet tud dolgozni és ha a költségeit féken tudja tartani, akkor könnyebben tud megtakarításokat felhalmozni. Ezek a megtakarítások először az első lakás megvásárlásakor jönnek jól, ami az életben az első nagy kiadást jelenti. Ráadásul ilyenkor jellemzően hitelfelvételre is szükséges szokott lenni, ami ettől kezdve a havi fix kiadásokat „gyarapítja”. Ezt követi a családalapítás és gyermekvállalás, amikor az anya egy időre keresőképtelen lesz. A legtöbb családban ez is egy komoly változást okoz a napi anyagi helyzet tekintetében, amire szintén érdemes

felkészülni. A gyermekek felnevelése után még hátra van átlagban 10-15 év munkával töltött idő és jönnek a nyugdíjas évek. A nyugdíjba vonulás anyagi tekintetben a legnagyobb változás, hiszen a kereset drasztikusan lecsökken, sok esetben a nyugdíjasoknak már nincs módjuk dolgozni és plusz jövedelemhez jutni, az évek előrehaladtával viszont egyre többet kell orvosra, gyógyszerre költeni. Ma Magyarországon az látható, hogy a mai 35-40 évesek és a fiatalabb generációk már alig számíthatnak majd az állami nyugdíjra, sokkal inkább a magánnyugdíjpénztári megtakarításaikból és egyéb felhalmozott vagyonból kell majd idős korukban megélniük. A tartós megtakarítások valójában tőkefelhalmozást eredményeznek, a tőke pedig tőkejövedelmet termel, azaz a pénzünk is értünk dolgozik!

Egy nagyon egyszerű példát bemutatva egy dohányos napi egy doboz cigaretta elszívásával kb. évi 200 ezer forint kiadás elé néz. Ha 30 éves korától kezdődően valaki ezt a pénzt inkább megtakarítja és befekteti, akkor évi 9 százalékos hozammal számolva nyugdíjba-lépésekor több mint 25 millió forinttal fog rendelkezni. Ezzel jól érzékelhető, hogyan működik a tőkefelhalmozás, és az is, hogy ennek eléréséhez nem kell kiemelkedő jövedelemmel rendelkezni!

A tőkefelhalmozás mellett fontos megemlíteni még a különféle biztosítások szerepét és jelentőségét is. Mi a biztosítás lényege? Nézzük például az autókra kötött baleset biztosítást! Statisztikai tény, hogy évente több ezer baleset történik, és ez így lesz minden évben! Jövőre is sajnos annyi baleset lesz az utakon, mint idén. Ezekben a balesetekben az autók is megsérülnek és a javítási költségek néha tetemes méretűek lehetnek. A család költségvetését jelentősen felboríthatja egy ilyen kiadás, gyakran előfordul, hogy hónapokig nincs pénz a javításra. A biztosítással legfőképpen nyugalmat vásárolunk, azaz ha véletlenül baj történik, akkor ez nem jár feltétlenül együtt egy másik bajjal, a pénzügyi gonddal.

IV. Hitelek

Az átlag ember élete során többször kér kölcsön. Ki a szomszédtól egy napra, mert éppen elfogyott a készpénze és gyorsan ki kell fizetni valamit. Ki a barátjától egy-két hétre, amíg megjön a fizetés. Ki a hűtőszekrény megvásárlására vesz igénybe akár többéves hitelt. És sorolhatnánk, hogy hány célra, milyen időtávra és kitől lehet kölcsönt kérni. A közös jellemző,

hogy a baráti és nagyon rövid futamidejű ügyletektől eltekintve itt is a befektetésekhez hasonlóan körültekintően kell eljárni!

Mielőtt belevágunk a részletekbe, szeretnénk egy tévhitet eloszlatni. A legtöbben úgy gondolják, hogy hitelt felvenni, eladósodni veszélyes és igazából csak a szegények kérnek hitelt a bankoktól. Való igaz, hogy létezik ún. adósság spirál, amikor a hitelfelvevő mértéktelenül eladósodik és gyakorlatilag egyik kölcsönből fizeti vissza a másikat. Az is igaz, hogy a mély szegénységben élők gyakran szorulnak átmeneti hitelekre, kénytelenek például zálogházba vinni értékeiket. A hitelfelvételt azonban nemcsak ilyen negatív példák jellemzik, a kép ennél jóval árnyaltabb. Nézzünk két példát!

Tamás 30 éves, most nősült. Kettejük havi fizetése 300 ezer forint és ebből kb. 200 ezer forintot költenek el. Van 3 millió forintnyi megtakarítása, valamint örökölt egy 10 milliót érő nagyon kicsi lakást a nagymamájától. Szeretne egy nagyobb otthonba költözni, amely kellő méretű ahhoz, hogy akár gyerekekkel együtt is elférjenek benne. Meg is találja az ideális lakást, ami 19 millió forintba kerül. Ahhoz, hogy megvehesse, 7 millió forintra van szüksége, mert 1 milliót szeretne tartalékként megtartani. Tamás két dolgot tehet. Félretesz havi 100 ezer forintot és így 70 hónapig, azaz majdnem 6 évig még takarékoskodik és csak ezután költözik el vagy felvesz lakáskölcsönt a banktól és az elkövetkező évek takarékoskodásának gyümölcsét „időben előrehozza”, vagyis már most élvezzi a nagyobb lakás örömeit. Jól látható, hogy ebben a helyzetben a hitel őt egy későbbi jövedelem mai elköltésében segíti. Ennek természetesen ára van, hiszen a hitel pénzbe (kamat!) kerül és van némi kockázata is (például keresőképtelenség). Az, hogy ebben a helyzetben jó döntés-e hitelt felvenni, mindenki maga döntse el! Mi úgy gondoljuk, hogy 6 év hosszú idő és amennyiben zökkenőmentesen tudunk törleszteni (az esetek többségében ez történik), akkor jobb előbb a nagyobb lakás.

Laci 40 éves, szakács. Munkahelye megszűnt, pedig nagyon szerette. Máshol csak rosszabb feltételekkel akarják foglalkoztatni, ezért úgy dönt, hogy önálló vállalkozásba kezd. Alaposan felméri a piaci helyzetet és úgy látja, hogy egy kis büfé a lakóhelyükhöz közeli bevásárlóközpontban jól tudna működni. Az üzlet beindításához 3 millió forintra van szüksége. Megtakarítása nincs. Felvesz a banktól 3 milliós kölcsönt. Amennyiben a

vállalkozás sikeresen működik, a hitelt idővel visszafizeti és marad egy saját tulajdonú büféje, ami egyben a munkahelye is és a korábbi jövedelmet biztosítja számára. Létrehozott tehát egy értéket termelő vállalkozást, ami az anyagi helyzetét is rendezte. A hitel nélkül ez nem történhetett volna meg! Ha a vállalkozás csődbe megy, akkor a hitel nyilván tetézi a bajokat. De az alapvető gond ebben az esetben az, hogy rosszul mérte fel a piacot vagy rosszul menedzselte a vállalkozását. Ez a csőd akkor is bekövetkezett volna, ha lett volna 3 milliós megtakarítása és azt fekteti be.

A fentiekből jól látható, hogy a hitel nem minden esetben jelent rosszat, sőt a valóságban az esetek túlnyomó többségében a hitelt felvevő nagyon jól jár. Két dolgot kell mindig mérlegelni. Egyrészt a kockázatokat, másrészt a hitel feltételeit (megbízható banktól kell a legjobb feltételeket megtalálni).

És akkor nézzük a legfontosabb tudnivalókat a hitelekről!

Ha a bank hitelt nyújt valakinek, akkor mindig megvizsgálja a leendő adós pénzügyi helyzetét. Magánszemélyeknél ez jellemzően a kereset, a megtakarítások és a korábbi esetleges késői visszafizetések vagy visszafizetetlen hitelek ellenőrzéséből áll. A vizsgálat végeredménye alapján meghatározzák az adott hitelnyújtás kockázatát, ami egyrészt befolyásolhatja a kért hitelkamatot és a költségeket, a fedezetet, a futamidőt és magát a kölcsönbe adott összeg nagyságát VAGY adott esetben eredményezheti a hitelezés megtagadását.

A hiteleket több szempont szerint csoportosíthatjuk. Mi egyet emelünk ki, ami a legmeghatározóbb, a fedezettség szerinti csoportosítást.

A **fedezett hitel**, mint ahogy az elnevezés is mutatja, olyan kölcsön, amelynek visszafizetésére a bank biztosítékot kér. Ez lehet áru (pl. a mosógépünk), autó, ingatlan és kezes. Ez utóbbi bárki lehet, aki hitelképes és kezeskedik értünk. A fedezet arra jó, hogy ha a hitelt bármilyen okból nem fizetik vissza, akkor annak értékesítésével (kezes esetén az ő fizetéséből vonják le a törlesztő részleteket) biztosítható a kellő mennyiségű pénz. Ilyen hiteleket gyenge pénzügyi helyzetű adósoknál,

hosszú futamidőnél (ami alatt bármi történhet az adóssal) nagy összegnél alkalmaznak a bankok. Egy lakáshitel vagy autóvásárlási kölcsön esetén például a vásárlás tárgya mindig automatikusan fedezet tárgyat képezi!

A **fedezetlen hitelnél** értelemszerűen a bank nem kér fedezetet, csak pénzügyi helyzetet vizsgál. A fedezetlen hitelnél nemfizetés esetén végrehajtással hajtják be a kérdéses összeget, azaz az adós itt is a teljes vagyonával felel a hitelért.

A hitel az adós számára is kockázatot jelent, ezért amikor hitelfelvétel mellett döntünk, akkor két dolgot mindig mérlegelnünk kell. Egyrészt, hogy az adott kölcsönre valójában mennyire van szükségünk, másrészt a havi törlesztő részletek mennyire terhelik meg a kiadásainkat. Az előbbi azért fontos, mert sokszor találkozhatunk azzal, hogy valaki például nyaralásra vesz fel hitelt. A nyaralás nagyon fontos, de ha valakinek rossz az anyagi helyzete és ez indokolja a hitel felvételét, akkor elgondolkodtató, hogy vajon miért is vállal fel az illető kockázatot. Nem érdemesebb-e takarékoskodni, és ha már biztosan megvan a pénz, akkor nyaralni. Más a helyzet persze, ha a hitelre például váratlan, de megkerülhetetlen kiadás miatt van szükség. A törlesztések havi részleteit pedig azért érdemes átgondolni, mert ezzel gyakorlatilag megtakarításra „ítéljük” magunkat, tehát ha tetszik, ha nem, amíg a hitelt vissza nem fizettük, minden hónapban ennyit ki kell gazdálkodnunk! A devizahitelben gondolkodóknak pedig külön számításokat kell végezniük, mert ott a havi részlet is devizában van: pl. 200 euró, amit egyik hónapban 50 000, míg a másikon egy forintgyengülés esetén 60 000 forintért vehet meg, így erősen ingadozhat a törlesztés nagysága. Emellett fontos előre átnézni a bankok által felszámított egyéb költségeket is (folyósítási jutalék, kezelési költség, rendelkezésre tartási jutalék, hitelbírálati díj, szerződésmódosítás, előtörlesztés díja, késedelmi kamat mértéke, értékbecslés díja stb.) és számolni velük! Minél kevésbé kockázatos adós valaki, annál jobb a tárgyalási pozíciója, hiszen számos bank adna neki kölcsön. Ha van mozgásterünk, akkor mindig hasonlítsuk össze a kínálatot, mert ezzel rengeteg pénzt takaríthatunk meg.

Nézzük a legfontosabb hiteltermékeket:

Személyi kölcsön

Cél: általános célú, bármire felhasználható

Jellemző futamidő: 1-5 év

Jellemző összeg: 150 ezer és 6 millió

Fedezet: a bankok nem kérnek külön fedezetet

Ár: drágább, a hitelkamat magas

Átfutási idő: néhány nap, pár hét

Folyószámla-hitel

A folyószámlahitel abban speciális, hogy itt nem egy konkrét összeget kapunk, amit havonta kell törleszteni, hanem egy hitelkeretet, amit akár naponta felvehetünk és visszafizethetünk. A bankszámlánkhoz kapjuk ezt a keretet és ezzel a bank megengedi, hogy „mínuszba vigyük” a számlánkat.

Cél: általános célú, bármire felhasználható

Jellemző futamidő: évente vizsgálják felül - problémamentesség esetén akár évekig, évtizedekig lehet ilyen keretünk

Jellemző összeg: 50 ezer és 2 millió

Fedezet: a bankok nem kérnek külön fedezetet

Ár: közepes árfekvésű

Átfutási idő: néhány nap, pár hét

Áruhitel

Cél: konkrét áru megvásárlására lehet csak felhasználni (jellemzően műszaki vagy más tartós fogyasztási cikk)

Jellemző futamidő: 1-3 év

Jellemző összeg: 20 000 - 5 millió

Fedezet: az adott áru a fedezet

Ár: közepes árfekvésű, akcióban az áruházak a vásárlások ösztönzése érdekében kamattámogatást adhatnak! A THM-et mindig ellenőrizzük, mert lehet, hogy a kamat 0 %, de más címen (pl. kezelési költség) szedhetnek díjat tőlünk.

Átfutási idő: 1-3 nap

Lakáshitel

Cél: konkrét lakás megvásárlására

Jellemző futamidő: 1-25 év

Jellemző összeg: 500 ezer - 50 millió

Fedezet: a megvásárolt lakás és kivételes esetben plusz ingatlan szoktak kérni (szülők lakása, telek, hétvégi ház)

Ár: olcsóbb, alacsony hitelkamat

Átfutási idő: az értékbecslés, ingatlan fedezetbe vonása, az adásvétel miatt bonyolultabb az adminisztráció, így pár hét, akár több hónap

Hitelkártya

Szintén hitelkeret, amit a bankkártya mellé biztosít a bank (bővebben a bankkártyákról szóló részben!). Lényege, hogy a vásárlásokat havonta összesítik és lehetőség van egyösszegű vagy részletekben történő visszafizetésre. Egyösszegű visszafizetésnél az ún. türelmi időszakon belül a hitel kamatmentes.

Cél: általános célú, bármit vásárolhatunk belőle

Jellemző futamidő: évente vizsgálják felül - problémamentesség esetén akár évekig, évtizedekig lehet ilyen keretünk

Jellemző összeg: 100 000 - 500 000

Fedezet: a bankok nem kérnek külön fedezetet

Ár: drágább, a hitelkamat magas, ha a kamatmenetes időszakon túl vesszük igénybe

Átfutási idő: néhány nap, pár hét

Szabad felhasználású Ingatlanfedezetes hitel

Cél: bármire elkölthetjük

Jellemző futamidő: 1-25 év

Jellemző összeg: 1 millió – 25 millió

Fedezet: valamilyen forgalomképes ingatlan

Ár: olcsóbb, de a lakáscélú kölcsönnél magasabb a hitelkamat

Átfutási idő: az értékbecslés, ingatlan fedezetbe vonása, a bonyolultabb adminisztráció, miatt pár hét, akár több hónap

Gépjárműhitel

Cél: adott gépjármű megvásárlása

Jellemző futamidő: 1-5 év

Jellemző összeg: 1 millió – 10 millió

Fedezet: a megvásárolt autó

Ár: közepes árfekvésű, akcióban a kereskedők a vásárlások ösztönzése érdekében kamattámogatást adhatnak! A THM-et mindig ellenőrizzük, mert lehet, hogy a kamat 0 %, de más címen (pl. kezelési költség) szedhetnek díjat tőlünk.

Átfutási idő: jellemzően pár nap

V.

Bankkártyák, kiszolgáló csatornák

Bankkártyák

A bankkártya nem más, mint a bankszámlához való távoli hozzáférést biztosító eszköz. Segítségével a kártyabirtokos készpénzt vehet fel vagy vásárolhat.

Működésének lényege, hogy a készpénz-automaták (*ATM - Automated Teller Machine*) vagy a kártyaelfogadó terminálok (*POS - Point of Sale*) képesek a kártyán lévő elektronikus azonosítót leolvasni, amiből kiderül számukra a kártyát kibocsátó bank kiléte és a bankszámla egyéb adatai. Ha vásárolunk vagy készpénzt veszünk fel, akkor a tranzakcióról egy számítógépes rendszer segítségével értesítik a számlavezető bankunkat, aki visszaigazolja, hogy van elég pénzünk a vásárlás vagy készpénzfelvétel fedezetére. Ezen igazolás megléte szükséges ahhoz, hogy egy áruház pénztára kifizetettnek tekintse a vásárlásunkat vagy a pénzkiadó kiadja a kért készpénzt. Ezt követően a kérdéses összeget a számlavezetőnk zárolja a számlánkon és egy-két nappal később átutalja az áruháznak, a készpénzkiadó üzemeltetőjének.

Lényegét tekintve tehát amikor a kártyánkat használjuk, akkor egy megbízást adunk a bankunknak, hogy utaljon át például 1000 forintot a cukrászdának a délutáni sütizésünk miatt. A cukrászda visszaigazolást kap a bankunktól arról, hogy a pénzt meg fogja kapni, tehát nyugodt lehet a fizetést illetően.

Minden tranzakció jól követhető módon megjelenik a számlakivonatunkban, így a költségeinkről könnyen átlátható nyilvántartást kapunk.

Néhány fontosabb kártyával kapcsolatos kifejezés, tudnivaló:

PIN kód: Minden bankkártyának van egy ún. PIN kódja. Ez egy négyjegyű szám, amely fontos biztonsági eleme a rendszernek. Ha elveszítem a kártyámat, akkor a rosszhiszemű megtaláló e kód ismerete nélkül nem tud készpénzt felvenni és egyes kártyáknál vásárolni sem! A PIN kódot a bank véletlenszerűen generálja és lezárt borítékban küldi el a kártyabirtokosnak. **NAGYON FONTOS**, hogy a PIN kódot mindig jegyezzük meg és ne tartsuk leírva sehol (főleg a kártyán nem)!

Vásárlási / készpénzfelvételi limit: A kártyabirtokosnak lehetősége van ún. napi (egy vásárlási és egy készpénzfelvételi) limitek beállítására. Ez is egy biztonsági elem. Ha történetesen valaki tudomást szerez a PIN kódunkról, akkor is csak napi meghatározott összeget tud a kártyánkkal elkölteni. **FONTOS**, hogy a kártya eltűnése után rögtön értesítsük a bankunkat (erre mindenütt 24 órás telefonos ügyfélszolgálat áll rendelkezésre), aki a limiteket nullára állítja, megakadályozva ezzel a visszaéléseket.

Vásárlási tranzakció: minden esetben, amikor vásárolok a kártyámmal valamit (ilyen a pénzkidónál a mobilfeltöltés is!), akkor ún. vásárlási tranzakciót hajtok végre. Ezt azért fontos megkülönböztetni, mert a vásárlások után jellemzően nem számítanak fel jutalékot. Bár elvileg erre van módja a kereskedőnek, de ezzel nem élnek. Ha mégis, akkor azt jelezniük kell a fizetés előtt!

Készpénzfelvételi tranzakció: történhet a Postán, bármelyik bank fiókjában (nem feltétlenül a saját bankom fiókjaiban, hanem bárhol!) és pénzkidók automatáknál. A pénzkidó automatáknál történő tranzakció jellemzően olcsóbb, mint a bankfióki. A készpénzfelvételért általában díjat számítanak fel a bankok.

Kártyatársaságok: A kártyatársaságok a bankkártyás műveletek elszámolását végzik. A két legnagyobb társaság a Mastercard és a VISA. A kártyán minden esetben feltüntetik az adott társaság logóját is. Díj szempontjából a bankok nem tesznek különbséget, tehát teljesen mindegy, hogy melyik társasághoz tartozik a kártyánk. A kártyabirtokos szempontjából azonban célszerű, ha mindkét társaság kártyájából van a pénztárcájában, mert időnként üzemzavarok történnek a társaságoknál és ekkor órákig nem tudjuk használni a kártyánkat. Ha az egyik nem működik, akkor tartaléknak ott a másik!

Dombornyomott kártya: A kártya száma kiemelkedik a kártya síkjából. Lényege, hogy bizonyos tranzakciókat (jellemzően távvásárlás - például internetes vásárlás - vagy autóbérlés) többnyire ilyen kártyával lehet végrehajtani. Az alapvető különbség a dombornyomott és az ún. „elektronikus kártyák” között az, hogy a dombornyomottat lehet off-line környezetben is használni, az elektronikus kártyát nem. Az off-line környezet alatt azt kell érteni, amikor a kártya adatai papírra másolják egy speciális készülékkel és így nem elektronikus úton juttatják el a tranzakciót elszámolásra. Magyarországon ilyenekkel szinte nem is lehet találkozni.

Kártyaszámla: A bankkártya mögött álló számla, ami lehet a bankszámlánk, de lehet egy erre a célra elkülönített számla vagy devizaszámla is. Az egyes tranzakcióknál mindig ennek a számlának egy egyenlege a mérvadó annak megítélésére, hogy van-e kellő pénz a vásárlás vagy készpénzfelvét végrehajtásához.

Betéti (debit) kártya: A betéti kártyával végrehajtott tranzakció ellenértékét a bank először zárolja, majd bet terheli a kártyaszámláról.

Hitelkártya: Speciális termék, a hitel- és a bankkártya ötvözete. Minden hitelkártya bankkártya, de nem minden bankkártya hitelkártya. A köznyelvben a két szót sokszor összekeverik vagy azonos dolgot értenek rajta, pedig a különbség óriási! A hitelkártya lényege, hogy a bank a kártya mögé egy hitelkeretet ad, azaz akkor is tudok vásárolni vagy készpénzt felvenni, ha a bankszámlámon nincs pénz. Havonta egyszer összesítik a tranzakcióimat és megállapítják a havi költés összértékét, amit általában 10-15 napon belül KAMATMENTESEN visszafizethetek. Ha ez nem történik meg, akkor hitelkamatot számítanak fel a visszafizetésig. Előnye, hogy akár 40-45 napos ingyen hitelhez juthatok. FIGYELEM! A készpénzfelvételt azonnal kamat terheli, a kamatmentesség csak a vásárlások esetén érvényes, ezért hitelkártyával inkább vásárolni érdemes!

Internetkártya: Szintén speciális kártya, amit internetes vásárlásoknál használhatunk. Lényege, hogy minden esetben egy elkülönített számla áll mögötte, amire csak az internetes vásárlás ellenértékét tesszük, azt is

közvetlenül a vásárlás előtt. Ez egy biztonsági intézkedés, mert a neten a kártyaadatok megadása némileg kockázatosabb. Lényege, hogy hiába tudják meg mások e kártya adatait, visszaélni nem tudnak vele, mert nincs mögötte fedezet, így a bank a tranzakciókat vissza fogja utasítani.

Presztízs kártyák: leginkább arany, ezüst vagy platina alapszínű kártya, amely kizárólag presztízs szereppel bír. A kártya megszerzéséhez nagyobb összeggel kell rendelkezni. A bankok jellemzően a módosabb ügyfeleknek adnak ilyen, bár az utóbbi években a feltételek enyhültek. Ha valaki ilyenrel vásárol, akkor az elfogadóhelyen láthatják, hogy ő tehetősebb.

Éves kártyadíj: Mértéke kártyánként és bankonként változik, de jellemzően minden bank alkalmazza.

Bankkártyahasználat előnyei:

- Készpénz nélküli vásárlásokat tesz lehetővé, azaz az összes pénzünk velünk lehet, de biztonságosan!
- A kártyaszámlán az el nem költött pénzre kamatot fizet a bank.
- Pénzünket valutaváltás nélkül automatikusan külföldre vihetjük.
- Vásárolhatunk vele a távolból (pl. internet, vagy hotelfoglalás telefonon stb.)

Néhány tanács a kártyahasználathoz:

- Kártyánkra minden esetben úgy vigyázzunk, mintha készpénz lenne; soha ne tévesszük szem elől és időközönként ellenőrizzük, hogy megvan-e.
- Használjuk ki a napi limit nyújtotta biztonságot. Ha mégis nagyobb összegre van szükség, akkor telefonon vagy interneten a bankkal kapcsolatba lépve átmenetileg bármikor megemelhetjük a limitet.

- Soha ne írjuk fel sehova a PIN kódunkat.
- Ne tegyük ki a kártyát erős mágneses sugárzásnak vagy napfénynek.
- A bank telefonos ügyfélszolgálatának a számát írjuk be a telefonunkba, hogy gond esetén rögtön érintkezésbe tudjunk velük lépni.
- Sose dobjuk el a kereskedőnél vagy pénzkidónál kapott tranzakciós bizonylatot, mert azon bizalmas adatok vannak a kártyánkról (is).
- Mindig kérjünk SMS szolgáltatást, amellyel a tranzakciókról rögtön értesülünk. Ha visszaélés történne, akkor rögtön értesítsük a bankot és tiltsuk le a kártyát.
- Ha visszaélés történt, akkor ne aggódjunk, mert a bizonyítottan nem általunk végzett tranzakció ellenértékét kötelesek visszaadni nekünk.
- Külföldi használat előtt mindig tájékozódjunk, hogy bankunk milyen árfolyamon váltja át forintra a más devizában végrehajtott tranzakciónkat, valamint mennyit számít fel a külföldi pénzkidó használatáért. 50 eurót nem biztos, hogy megéri kint felvenni készpénzben!

Bankfiók, elektronikus csatornák

A banki ügyintézés hagyományos színtere a bankfiók. A bankok a legforgalmasabb helyeken nyitnak fiókokat, ahol személyesen fogadják ügyfeleiket. A fiók a bank azon kapcsolati pontja, ahol minden ügyet el tud az ügyfél intézni (pénztári tranzakciók, hitelszerződések aláírása, termékek igénylése, panaszok benyújtása, stb.), ezért nagyon fontos a szerepe a kapcsolattartásban. Emellett a bankok természetesen lehetőséget biztosítanak a táv-, vagyis a fiókon kívüli kiszolgálásra is.

A távkiszolgálás forradalmian a '90-es években változott meg. Ezek az évek hozták el a számítástechnika és a telekommunikáció tömeges

elterjedését, ami kihatással volt a banki ügyintézésre is. Megjelent az új, internet és mobiltelefon megoldásokra alapozott, ún. elektronikus kiszolgálás, elektronikus csatorna fogalma. A távolról történő bankügyintézés alaposan átalakította a pénzügyi szolgáltatásokat. Az interneten vagy telefonon végezhető műveletek nem csupán kényelmi szempontból előnyösek, hanem a takarékoskodást, a pénzünkkel való jobb gazdálkodást is elősegítik. Nincs szükség brossúrák olvasgatására, hiszen az interneten koncentrált formában tájékozódhatunk a díjtételekről, termék- vagy szolgáltatás kínálatról, vagy éppen a kedvezményekről. Nem véletlen tehát, hogy mára Magyarországon is a pénzügyi szféra összes tagja él a távkiszolgálás biztosította lehetőségekkel.

Sokfajta módon férhetünk hozzá távolról bankszámlánkhöz, rendezhetjük pénzügyeinket. Tekintsük át, milyen módozatokkal találkozunk leggyakrabban mint ügyfelek:

Pénzkiadó automata: A bank pénztár „elektronikus” megjelenési formája. Bankkártyával pénzfelvételre és pénzbefizetésre használt csatorna.

Telefonos Ügyfélszolgálat (Call center): Telefonos ügyintézők által működtetett ügyfél-kiszolgálási rendszer, amelyen bárki számára publikus információkat lehet megszerezni és ügyfélazonosítást igénylő tranzakciókat is végre lehet hajtani. A legtöbb mai call center már nemcsak telefonhívások fogadására van felkészítve, hanem elérhető más csatornákon, úgymint faxon, SMS-en vagy e-mailen keresztül is.

Telebank: Gépi hangos, információs banki szolgáltatásokat nyújtó programrendszer. Az ügyfél a telefongombok segítségével egy automatikus rendszerbe lép be és a nap 24 órájában kérhet információt, felvilágosítást. Jellemzően csak olyan információkat, megbízásokat lehet itt benyújtania amihez ügyfélazonosítás szükséges.

Internet Bank (web banking): Az internet bank egy olyan webes alkalmazás, amellyel különféle megbízások nyújthatók be és személyes pénzügyi információk kérdezhetők le. Jellemzője a 24 órás nyitva tartás. (Az internet bank használatát az oktatási program egy külön gyakorlati nappal tanítja meg!)

Önkiszolgáló terminál: Bankfiókok előtereiben, ún. 24 órás zónában elhelyezett terminálok, amelyek segítségével a nap 24 órájában és a hét 7 napján tetszőleges időpontban végezhető alapvető banki funkciók. Gyakorlatilag egy számítógép, amellyel az internet bankhoz hasonló módon tud az ügyfél megbízásokat beadni vagy információkat lekérdezni.

m-Banking: Tág értelemben minden olyan banki értékesítési csatorna, mely a mobiltelefon adta lehetőséget használja ki (SMS, WAP és i-mode).

A fentiek közül a bankfiók mellett a legjelentősebb forgalmakat az internetbank és a telefonos ügyfélszolgálat bonyolítja le. A három kiszolgálás közötti legtipikusabb különbségeket az alábbi táblázat mutatja be.

	BANKFIÓK	TELEFONOS ÜGYFÉLSZOLGÁLAT	INTERNET BANK
Kiszolgálás	élő munkaerő	élő munkaerő	számítógép, teljesen automatizált
Nyitva tartás	munkanapokon, munkaidőben	0-24 óra	0-24 óra
Elintézhető ügyek köre	minden banki ügyet be tud fogadni, el tud intézni	szinte minden banki ügyet el tud intézni	a leggyakoribb személyes pénzügyi információk és megbízások kiszolgálására alkalmas

Jutalék mértéke	legmagasabb	magas	legalacsonyabb
Naponta kiszolgált ügyfelek száma	legkevesebben itt lépnek kapcsolatba a bankkal	több ügyfelet szolgál ki, mint a fiók, de jóval kevesebbet az internetbanknál	legtöbben itt lépnek kapcsolatba a bankkal

A fenti táblázat jól mutatja, hogy az internet bank mára az olcsó tömegkiszolgálás színterévé vált. Használatának elsajátítása időt, pénzt és energiát takarít meg az ügyfél számára. A napi pénzügyek intézésében megkerülhetetlen és nélkülözhetetlen eszköz!!! Erről bővebben a gyakorlati órákon történő szemléltető bemutató során szólnunk, a játéknapp pedig kiváló alkalom lesz a használat begyakorlására.

VI. Biztonság

A banki ügyek távolról való intézése nem túl messzi múltra tekint vissza. Bár Magyarországon is telefonon, interneten már legalább 15 éve intézhetjük pénzügyeinket, még manapság is sokakban bizonytalanság van ezen technológiák használatával kapcsolatban. A kérdésben való eligazodás érdekében az alábbiakban betekintést nyújtunk a biztonságos banki ügyintézésbe. A fejezet célja a távolról történő banki ügyintézés hátterének jobb megismerése, tapasztalattal még nem rendelkező felhasználók számára a kezdőlépések megtételének megkönnyítése.

Biztonságos „közlekedés” szabályai, fontossága

Az újfajta bankolás előnyei mellett természetesen annak veszélyeiről, kockázatairól is beszélni kell. Nem új témáról van szó, hiszen a mindennapi banki ügyintézésnek vagy bármely pénzzel való foglalatosságnak is megvannak ezek az árnyoldalai. Ugyanakkor az új

technológiák megjelenése újfajta veszélyhelyzeteket alakított ki, melyet érdemes megismerni és tudatosan kezelni. Amíg az informatikai rendszerektől száz százalékos biztonságot várunk el, addig a megszokott, nem informatikai alapú életben sokkal nagyobb kockázatot is felvállalunk. Pedig ez koránt sem kell, hogy így legyen. A bank és hitelkártyák használata a valós életben is kockázatokat rejt magában – mégis a felhasználók körében ezek az eszközök sokkal jobban elterjedtek vásárlásra, mint ahányan az interneten keresztül használják őket fizetések lebonyolítására. Megfelelő ismeretek mellett azonban pontosan kezelve a kockázatokat biztonságosan tudjuk használni ezeket a megoldásokat, sokkal kényelmesebbé és hatékonyabbá téve pénzügyeinket.

Akár telefonon, akár interneten keresztül intézzük pénzügyeinket, néhány alapvető, pénzünk biztonságát szavatoló tanácsot mindig érdemes szem előtt tartanunk:

-Csak megbízható környezetben végezzük a banki tevékenységet. Ha már nem a bankfiókot használjuk bankügyeink intézésére, ügyeljünk arra, hogy környezetünk ne rendelkezzen egyértelmű „rálátással” arra a tevékenységre, amit folytatunk. Ne lássa a számítógép billentyűzetét, amin dolgozunk, ne olvashassa le PIN kódunkat, amikor beütjük, vagy ne hallgathassa ki telefonos beszélgetésünk részleteit.

-Soha se írjuk fel és tároljuk telefonos vagy internetes azonosítónkat olyan helyen, mely könnyen hozzáférhető. Ügyeljünk arra, hogy az esetlegesen megszerzett kód ne hívja fel a figyelmet arra, hogy mely bankszámlához biztosít hozzáférést. Így ne írjuk a kódokat sohasem bankkártyánkra, ne mentsük el a telefonba bankszámlánkkal együtt. Ha nem tudjuk megjegyezni a PIN kódokat, akkor találjunk ki olyan tárolási módot (pl telefonszámként, de a számjegyeket visszafelé beírva a mobil készülékünkbe), mely jó eséllyel megnehezíti, vagy lehetetlenné teszi annak felhasználását – még ha illetéktelen kezekbe is kerül.

-Tartsuk szem előtt: a pénzüintézet soha sem kéri el ügyfele PIN kódját szóban kimondva (pl. telefonon keresztül) vagy levélben, e-mail-ben leírva. A bankok csak biztonságos módon kérnek azonosítást: például Pénzkiadó automatába (ATM) beütve, illetve telefonon vagy számítógépen, de a billentyűzet segítségével beütve. A szóbeli vagy nyílt levélben történő jelszó megadás ugyanis túl veszélyes és mások által is olvasható információ lenne. Így ha ilyet kérnek tőlünk, nyugodtan gyanakodjunk visszaélésre.

-Érdeemes ún. tranzakciós limitet beállítani számlánkon, amely korlátozza a távkiszolgálásban végezhető műveletek összecszerűségét. Ezáltal egy elveszett vagy ellopott bankkártyával vagy megszerzett internet azonosítóval is csak korlátok között tudnak nekünk kárt okozni. Ilyen korlátozás lehet a bankkártyához kapcsolódó készpénzfelvételi vagy vásárlási napi limit; vagy például az internet bankon beállított napi maximális átutalási összeg.

Ügyintézés bankfiókban, telefonos ügyfélszolgálaton

Mindennapi bankhasználatunk alapja a bankfiók. A bankkal szemben támasztott „bizalmi” elvárásunk, hogy jelentős számú, könnyen elérhető bankfiókkal rendelkezzen. A bankfiók szerepe, hogy a pénzüintézet által nyújtott összes termék és szolgáltatás személyesen és gyakorlatilag korlátok nélkül igénybe vehető legyen. A személyes kiszolgálás egyben konzultációs, tanácsadási tevékenységet is jelent, ami jól jellemzi a bankfiókba járók igényeit – szemben a csupán tranzakciókat végző, főleg internet vagy telefonos bankot használó ügyfelekével.

Mivel a bankfiókban személyesen jelenünk meg, azonosításunkhoz jellemzően személyes okiratainkat használjuk. Ilyen a személyazonosító igazolvány, útlevél vagy lakcímkártya. Ritkább esetben a bank által adott bankkártyával is azonosíthatjuk magunkat, így ezt is érdemes mindig

magunkkal vinnünk. Egyes bankműveletekhez nemcsak aláírásunkat kéri igazolásként, hanem ún. pénzmosás elleni előírásoknak való megfelelésből további személyes adatainkat is meg kell adnunk. Ilyen esetek például a nagyobb összegű pénztári ki- és befizetések.

Sok bankfiókban kiszolgálásunkat könnyíti az úgynevezett ügyfélhívók alkalmazása. Amennyiben a bankfiókban sorban állás alakul ki, úgy a sorszámosztó alkalmazásával egyrészt a számunkra érdekes szolgáltatást tudjuk kiválasztani és biztosítottak lehetünk a leggyorsabb kiszolgálásban. Másrészt fel szokták hívni figyelmünket, ha lehetséges másfajta módon is gyorsabb és olcsóbb kiszolgálást igénybe venni. Ilyen lehet például a pénztár használat helyett, a bankfiók előterében elhelyezett ATM használata, vagy átutalások megadása a fiókban telepített önkiszolgáló terminál használatával.

Szintén személyes, élőhangos, de „láthatatlan” kiszolgálást biztosít az ügyfelek számára a bank az ún. telefonos ügyfélszolgálat, angol nevén a Call Center segítségével. A jellemzően zöld (40-es előhívó, helyi tarifa) vagy kék (80-as előhívó, teljesen ingyenes) számon hívható szolgáltatások célja az ügyfelek minél szélesebb termék- és szolgáltatáspalettával való kiszolgálása – nagyszámú valódi fiók kialakítása nélkül. Ennek az ötletnek megfelelően a Call Center olyan szolgáltatásokban tudja helyettesíteni a fiókhálózatot, melyek esetében nem szükséges a bank és az ügyfél valódi találkozása. Átutalások, számlák feletti rendelkezések vagy hitelügyintézés ily módon megvalósítható, de például készpénzbefizetés vagy -felvétel már nyilván nem oldható meg telefonon keresztül.

Mivel a telefonos szolgáltatás igénybevétele során a bank alkalmazottja és az ügyfél személyesen nem találkozik, csak hallja egymást – a korábban bemutatott és szükséges ügyfél azonosítási módszerek itt nem

alkalmazhatók. Telefonon keresztül jellemzően egy, a bank által biztosított, számokból álló azonosító vagy azonosító pár megadásával tudjuk igazolni magunkat. Az azonosító megadása jellemzően a telefon billentyűzetén történik. Ritkább esetben személyes adataink közül kettő-három elkérésével is további bizonyosságot szerez a bank személyazonosságunkról. Ilyen lehet édesanyánk neve, születési helyünk, időnk.

A saját és a bank biztonsága érdekében a telefonos ügyintézés jellemzően a pénzügyintézet által szabályozott módon összegkorlátokkal bír. Így míg a bankfiókban korlátlanul rendelkezhetünk számlán tartott pénzünk felett, addig telefonon keresztül ez nem igaz. Például egy külföldi nyári utazás, táborozás esetében, míg a bankfiókból el tudjuk utalni vagy fel tudjuk venni a szükséges teljes pénzösszeget, addig telefonon keresztül nagy valószínűséggel ezt nem tudjuk megtenni - mivel telefonon keresztül a bank nem enged nagy összegű pénzmozgásra megbízást adni.

Internetbiztonság

Amit mindenképpen tudni kell

Az internet megjelenése és elterjedése új kommunikációs kultúra megjelenését alakította ki. A világháló lehetőséget teremt bármely más korábbi információterjedéshez képest sokkal nagyobb interaktivitásra, a felhasználók korábbinál sokkal szélesebb körét bevonva az itt megtalálható hírek, ismeretek terjesztésébe. Míg korábban a nyomtatásban megjelenő tudás egyfajta szűrésen, például a kiadók által végzett lektoráláson esett át, addig az internet esetében maga a szerző publikálja saját véleményét egyes kérdésekben, vagy az őt érdeklő témákban. Ez a fajta megközelítés jelentősen felgyorsítja a tudás

terjedését, de árnyoldala, hogy nem mindig hiteles és nem mindig jóindulatú az az ismeret, amellyel itt találkozhatunk.

Az internet felépítése lehetőséget teremt nemcsak szöveges ismeretek továbbítására, hanem ún. multimédiás információk terjesztésére is. Ilyenek a hang és képinformációk – vagyis a zene és film fel és letöltő-rendszerek, illetve egyéb kereskedelmi célú alkalmazások kialakulása. Ezek, amennyiben komoly üzleti szándék van a háttérükben, rendezett jogi környezetben működnek, és nem jelentenek veszélyt az őket használókra. Ugyanakkor tény, hogy sok kezdeményezés inkább csak kihasználja az internet nemzetközi működését és megvalósításukkal jelentősen veszélyeztethetik az őket használó embereket. A veszélyeztetés lehet vírus vagy egyéb a felhasználó számítógépe ellen irányuló támadás, de például letöltő programok használata esetében akár jogi kockázattal is szembesülhetünk. Ugyanis nem a letöltő programokkal van ezen esetben a probléma, hanem azzal a kérdéssel, hogy rajtuk keresztül jogtiszta, illetve jogtiszta módon férünk-e hozzá adatokhoz, programokhoz, vagy nem? A felhasználó oldaláról nagyon nehéz ezeket a különbségeket felfedezni, és így joggal mondhatjuk, hogy például az ingyenes fájlmegosztó oldalak többsége, ha nem is számítástechnikai, de például jogi kockázatokat mindenképpen tartalmaznak a felhasználókkal szemben.

Egy másik hasonló kockázatot jelent a kéretlen hirdetések, ún. spam-ek köre. A fogalom nem ismeretlen a nyomtatott sajtó világából sem, hiszen nap mint nap kapunk kéretlen reklámanyagokat otthoni postaládánkba. Ugyanakkor az internet általában nem elégszik meg e-mail címünk jogosulatlan felhasználásával ezekre a hirdetési célokra, hanem igen gyakori a spam levelekbe csomagolt vírus küldése (melyet a felhasználó észre sem vesz), vagy valamilyen viszontválaszt kérő levelek készítése sem. Ilyenkor a válaszadásra megadott oldal tartalma, felépítése,

funkcionalitása okozhat veszélyt a felhasználó számára. Napjainkban szinte mindegyik levelezőprogram tartalmaz ún. spam szűrés lehetőséget. Éppen ezért érdemes ezt a funkciót bekapcsolni és ezzel a kéretlen levelek egy jelentős részétől automatikusan megszabadulhatunk. Ez a szűrés részben a már felderített, spam levelek küldésével foglalkozó szolgáltatók listájára alapulva végzi a kéretlen levelek távol tartását, részben arra a logikai tényre építve, hogy sok spam levél nem közvetlen címzettként, hanem ún. titkos címzettként tartalmazza e-mail címünket.

A kéretlen levelekhez kapcsolódó egyik legjellemzőbb bűncselekmény az "adathalászat" (phishing). A csalók, mintha a bank nevében járnának el, különböző eszközökkel (telefonhívás, e-mail) ravaszul ráveszik a gyanútlan számlatulajdonost, hogy árulja el azonosítóját és jelszavát, azaz adja meg a banki műveletekhez szükséges bizalmas, titkos adatait. Ezekkel azután belépnek az ügyfél internet bankjába, és onnan előre megszervezett számlákra utalják az ügyfél pénzét.

Tudnunk kell, hogy a bank SOHA nem kéri el az ügyfél titkos adatait e-mailben! Ha kétségeink vannak, hívjuk fel bankunk telefonos ügyfélszolgálatát információért, segítségért.

A vírusok fejlődésének és terjedésének egy újabb korszaka nyílt meg, amikor nem valamely pusztító és ártalmas programok kéretlen telepítése volt a támadások célja, hanem olyanoké, amelyek a felhasználó gépének felderítését vagy a felhasználó tevékenységét figyelik meg és az adatokat továbbították megbízójuk számára. Ezek olyanok, mint amikor apró mikrofont, poloskát helyeznek el a lakásunkban, hogy kihallgassák bizalmas beszélgetéseinket; számítógépünket is képesek „lehallgatni”, megfigyelni a billentyűzetet figyelő programok (keylogger). Ezek minden billentyűzet leütést megjegyeznek, és ezt megszűrve kiderítik, hogy milyen banki jelszavakat, kódokat ütöttünk be. Ezek a figyelőprogramok észrevétlenül, kémprogramok segítségével juthatnak be számítógépünkbe, ami azonban nem jelenti azt, hogy teljesen védtelenek

lennék velük szemben. Megfelelő vírusvédelem, tűzfal és kémelhárító képes a kártékony programok behatolását megakadályozni. Ezeket sok szolgáltató már együtt, egyetlen csomagban is nyújtja. Sajnos tudomásul kell vennünk, hogy az a számítógép, amellyel banki ügyeinket intézzük, ugyanolyan kényes belépési pont az életünkbe, mint például lakásunk ajtaja, és ha meg akarjuk őrizni értékeinket a tolvajoktól, érdemes riasztóberendezést használni.

A csalás egyik legújabb módszere, amikor rossz szándékú „adathalász” szélhámosok egyes e-mailek segítségével az ügyfeleket hamis fizetési vagy banki oldalakra csalják. Ezek nagyon hasonlítanak az eredeti internetes oldalára, és az ügyfél, aki itt biztonságban hiszi magát, könnyen kiadja titkos adatait, például úgy, hogy belép az ál-banki oldalon az internetbankjába – beütve a szükséges kódokat. Az ál-banki oldal valóban bejuttatja őt az igazi internetbankba, így az ügyfél észre sem veszi, hogy becsapták, hogy megszerezték az adatait – rosszabb esetben megváltoztatva megbízásait rögtön visszaélés áldozatává teszik. Ennek a módszernek a neve: *man-in-the-middle*, vagyis a „köztes szereplő”.

A biztonságos internet használat lényegi pontja, hogy a világhálóról érkező támadásokat, illetve kéréstlen üzeneteket, programokat távol tudjuk tartani saját számítógépünktől. Az ilyen támadásokkal szemben különböző mértékben felkészültek az ún. operációs rendszerek, vagyis a gépeket működtető alapszoftverek. Míg az Apple (Macintosh) rendszerek szinte megtámadhatatlanok ezen a módon, addig a Windows alapú, jellemzően és tömegesen elterjedt rendszerek igen sérülékenyek. Annak érdekében, hogy hatékonyan védekezzünk a nemkívánatos támadások ellen, mindenképpen érdemes vírusellenőrzőt és ún. tűzfal szoftvert telepíteni számítógépünkre. A vírusellenőrző szoftver feladata az internetről vagy valamely meghajtóról (floppy, CD, DVD, vagy USB) felmásolásra kerülő fájlok ellenőrzése, kártékonyági szempontból. A szoftver azonnali riasztást ad le, ha olyan fájlt vagy szoftverkomponenst érzékel, ami gondot okozhat számítógépünk működésében, vagy átveheti felette a működtetési hatalmat. A tűzfal feladata a hálózatról, vagy internetről jövő

kérések, illetve az oda irányuló üzenetek szűrése. Figyeli a kapcsolódási irányokat, az üzenetek fajtáját, ütemezettségét. A mi engedélyünk és az előre beépített logikák alapján átengedi az adatforgalmat a számítógépről az internet felé, vagy vissza.

Ezeket a szoftvereket akár meg is vásárolhatjuk, de otthoni célra ingyenesen is használható (és frissítésekkel is ellátott) verzióit is letölthetjük magunknak az internet segítségével. Fontos megjegyezni, hogy nem elég ezeket a szoftvereket feltelepíteni számítógépünkre, de biztosítani kell folyamatos frissítésüket is. Ezen szoftverek jellemzően magukban tartalmazzák azt a bekapcsolható opciót, hogy folyamatosan figyeljék kiadójuk frissítéseit és töltsék is le azokat. A víruskeresők esetében ez gyakran napi frissítést jelent, míg a tűzfal szoftverek néhány hetente, havonta frissítik magukat.

Nem szabad azt hinni, hogy ezt a védelmet internet szolgáltatónk biztosítja számunkra, ugyanis neki nem ez a feladata. Egyes speciális szolgáltatásokat megkapunk tőle (mint például a tömeges szolgáltatásmegtagadási támadás, ún. (D)DOS, azaz (Distributed) Denial of Service elleni védelem), de a fent leírt egyedi számítógépet érintő ellenőrzéseket és védelmet nem. Nem is tudná ezt megtenni, hiszen tevékenységeink egy jelentős része nem az internettel kapcsolatos, hanem például zenét játszunk át saját MP3 lejátszónkról barátunkéra, vagy épp fájlt cserélünk egymással, de pendrive-ot használva.

Az interneten sokszor és sok helyen használunk jelszavakat. Sok alkalmazás kifejezetten előírja, hogy jelszavunk összetett legyen, tartalmazzon kis és nagybetűket, számokat. Ez fontos biztonsági elem, ugyanakkor tudatában kell legyünk, hogy ez nem véd bennünket jelszavunk ellopása ellen. Ez csak a megjegyzést nehezíti, vagyis ha valaki ki akarja figyelni jelszavunkat, akkor nehezebb dolga lesz. A gépünkre települő billentyűzetfigyelő (ún. keylogger) programok számára azonban közömbös, hiszen azok egy az egyben lemásolják a billentyűzeten bevitt szöveget, és azt továbbítják az illetéktelen munkát irányító megfigyelő

szerver felé. Ezért fontos védekeznünk tűzfalal és víruskeresővel az ilyen alkalmazások gépünkre való települése ellen.

Miért jó az internetbank használata?

A kilencvenes évek végén kezdett elterjedni, és mára meghatározó lett a bankok körében az internetbank használata. Az ügyfelek által megadott pénzügyi tranzakciók döntő többsége ezen a kényelmes, egész nap használható, gyors és olcsó csatornán keresztül valósul meg.

Előny:

- ▶ A szolgáltatás szinte bárholnan hozzáférhető
- ▶ A nap 24 órájában elérhető
- ▶ Gyorsabb tranzakció
- ▶ Kényelmes ügyintézés
- ▶ Egyszerűen kezelhető
- ▶ Bankok jobban összehasonlíthatóak
- ▶ Sok, átlátható információ bankról, szolgáltatásokról
- ▶ Nemzetközi szolgáltatásokhoz való hozzáférés
- ▶ Eléréséhez elegendő egy Web-böngésző
- ▶ Költsége jellemzően a legalacsonyabb

Hátrány:

- ▶ Adatbiztonság problémái
- ▶ Nincs multibank funkció (több bankhoz való kapcsolódás)
- ▶ Internet-hozzáférés díja lehet magas

- ▶ Online működésben akadhatnak problémák
- ▶ Korlátozott a szolgáltatások száma
- ▶ Nincs személyes kapcsolat
- ▶ Személyes tanácsadás hiánya
- ▶ Nincs pénzfelvételi és befizetési lehetőség

Az internet segítségével a világ szinte bármely pontjáról közel azonos költségek mellett intézhetjük pénzügyeinket. Ugyanakkor ez a lehetőség melegágyat teremt az internetre szakosodott bűnözésnek is, mely anonim módon, ugyancsak a világ bármely részéről megkísérelheti a számlánkhöz való illetéktelen hozzáférés megvalósítását. Mégis, ha az internetet helyesen alkalmazzuk és használjuk, akkor ezek a veszélyek teljesen korlátok között és ellenőrzés alatt tarthatók – és az internet egyik leghasznosabb barátunkká válhat pénzügyeink intézésében. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy mára a pénzintézetek körében a napi pénzügyek intézésére a legtöbben az internetet használják. És ez az óriási fejlődés az elmúlt alig tíz év eredménye!

Mára a mobiltelefonok fejlődése lehetővé teszi az internet mobilkészülékekről való szinte teljes körű elérését is. Ez a fejlődés további lökést ad az internet bankok használatának. Mivel főleg a fiatalabb korosztály nyitott ezekre a technológiákra és rendelkezik ilyen készülékekkel, különösen indokolt, hogy jobban megismerjük ezeket a szolgáltatásokat és megfelelő használatukat. Ez mára szinte az írástudással egyenértékű ismeretté válik.

Amit a biztonság érdekében meg kell tenned

Az internet használatakor az informatikai biztonság egyik legfontosabb kérdése a megbízható azonosítás/hitelesítés és az adatbiztonság.

Akármilyen eszközzel is használjuk az internetet, a bankok többféle módon igyekeznek ezt a biztonságot garantálni az ügyfelek számára. Ezek egy része olyan technológia, melyet a felhasználó csak odafigyeléssel vesz észre, mások alkalmazása a felhasználó tevékeny beavatkozását is igényli.

Az első csoportba tartozik a felhasználó és a bank közötti adatkapcsolat biztosítását szolgáló ún. SSL kódolás alkalmazása, amely az ügyfél és a bank között áramló adatokat tömöríti és titkosítja. Amennyiben ez a titkosítás működik, úgy a böngészőben (vagy a címsor vagy a lábléc mentén) egy sárga lakat ikon jelenik meg és a címsor kezdete „https://”-re vált sima „http://” helyett. Figyelem! Ezeknek az elemeknek a hiánya egy internet banki oldalon komoly veszélyre – esetlegesen visszaélésre ad lehetőséget. Ilyen oldalt soha ne használjunk pénzügyeink intézésére!

Az illetéktelen használat kiküszöbölésére szolgál a felhasználói azonosító és jelszó, amelyet jellemzően a program elindításakor kér a rendszer és az illetéktelen számlainformáció hozzáférés megakadályozására szolgál. A biztonság fokozásáért a legtöbb pénzügyi rendszeresen kéri a jelszavak megváltoztatását és bizonyos számú sikertelen próbálkozás után le is tiltja azok használatát.

A megbízások érvényesítéséhez gyakran egy további, másik, egyszer használatos biztonsági kód megadása is szükséges. Ezt a kódot többféleképpen is birtokolhatja az ügyfél: előre megadott kódkártyáról kell kiolvasni, esetleg SMS üzenetben kapja meg a banktól, vagy ún. token (jelszógenerátor) segítségével állítja elő. Ezt a fajta megerősített biztonsági rendszert hívjuk kétfaktoros azonosításnak. Ugyanis itt nemcsak tudni kell valamit, hanem birtokolni is egy eszközt, mely az azonosítást lehetővé teszi. Ez igen biztos módszer. Ilyen alkalmazása

esetén valóban minimális esélye van bármiféle visszaélés megvalósításának számlánkkal szemben.

Bankkártya használata

A bankkártya több, mint ötven éves technológia, mely a kilencvenes évek elejétől kezdődően jelent meg a magyar pénzügyintézeteknél. Elsősorban és első körben a betéti (ún. debit) bankkártyák kerültek széles körben forgalomba, melyek az ügyfelek bankszámláin rendelkezésre álló pénz bankon kívüli hozzáférését biztosították - vásárlás vagy készpénzfelvétel formájában. Az utóbbi években egyre népszerűbbé vált a hitel (ún. credit) kártya is a lakosság körében. Ezek a bankkártyák az ügyfél számára bocsátott hitelkeret elköltésére szolgálnak. Ekkor tehát nem a megtakarítást, hanem egy kölcsön összegét költjük el a bankkártya használatával.

A bankkártyák tulajdonosa a bank, birtokosa (felhasználója) az ügyfél. A bankkártya használata történhet vásárlással (üzletekben, ún. POS terminálok), vagy készpénz felvétele során automatákban (ún. ATM). A bankkártya használatát kétfajta módon lehet aktiválni: vagy a hozzá kapcsolódó PIN kód megadásával, vagy aláírással. Készpénz automatáknál a PIN kód megadását kéri a gép - míg vásárlás esetén, a bankkártya beállításának megfelelően vagy a PIN kód megadása, vagy az igazolószelvény aláírása szükséges. A bankkártya azonnali számlahozzáférést biztosít pénzünkhöz. Éppen ezért az másra nem ruházható át, ezt a bankok üzletszabályzata szigorúan tiltja. Ilyen esetekből előforduló visszaélések esetében a pénzügyintézet elhárít minden felelősséget!

A bankkártyákhoz jellemzően kapcsolható napi, heti összegkorlátozás. Ez igen célszerű dolog, hiszen így egy elvesztésből fakadó visszaélés szintjét

erősen korlátozni lehet. Szintén szinte minden pénzügyi intézet biztosít a bankkártyához kapcsolható ún. SMS üzenet szolgáltatást is. Ennek segítségével szinte a tranzakció pillanatában értesülhetünk mobil telefonunkon a tranzakció pontos összegéről, helyéről, esetenként a számlán még rendelkezésre álló összegéről is. Ily módon téves összeg vagy visszaéléssel elkövetett bankkártya használat szinte azonnal kivédhető. Ezen esetben azonnal jelezni kell a bank részére az észlelt visszaélést, ami majd a szükséges további lépéseket is megteszi. Ráadásul bejelentésünkkel mentesülünk a további esetleges visszaélésekből fakadó károktól – azt a bank megtéríti számunkra.

Az utóbbi években – az internetes kereskedelmi oldalak számának szaporodásával – egyre több helyen és alkalommal nyílik lehetőség bankkártyánkkal az interneten vagy mobil telefonon fizetni. Ez a technológia jelentősen egyszerűsíti és felgyorsítja a vásárlást. Jellemzően elmondható, hogy interneten csak az ún. dombornyomott bankkártyákkal lehet fizetni. Ez alól kevés a kivétel. A bankkártyás fizetés alkalmazásakor hasonló megfontolásokat és elővigyázatosságokat érdemes figyelembe venni, mint az internet bank használatakor. Ezek az alábbiak:

–Csak SSL („sárga kulcsos”) oldalon adjuk meg bankkártyánk adatait a fizetéshez

–Érdemes a vásárolandó áru értékének megfelelő, vásárlási összegkorlátozást beállítani bankkártyánkhoz, mielőtt az interneten fizetünk vele. Ezt általában a telefonos ügyfélszolgálatokon keresztül a nap 24 órájában bármikor megtehetjük. Sok bank külön erre a célra kibocsát un internet kártyát is, mely csak az interneten való fizetésre alkalmas. Ha bankunknak van ilyen szolgáltatása, érdemes ezt igénybe venni

Célszerű SMS értesítést kérni legalább a vásárlások megtörténtéről. Így azonnal értesülünk, ha az adott kereskedő véletlenül vagy visszaélés miatt

többször is megterheli számlánkat a vásárlás összegével. Ilyen esetben azonnal forduljunk – akár telefonon keresztül – bankunkhoz. Minden késlekedés újabb visszaélésre adhat lehetőséget!

Zárszóként összefoglalva e tananyag lényegét egyrészt kezdjétek el bátran foglalkozni a pénzügyeitekkel, számoljatok utána a komolyabb döntéseiteknek, használjátok bátran a különféle távkiszolgáló csatornákat és a bankkártyákat, és tegyetek meg mindent a biztonság érdekében. Sok szerencsét!

Hasznos weboldalak, ahol bővebben lehet olvasni a fenti témákról:

www.bankkartya.hu

www.bamosz.hu

www.biztonsagosinternet.hu

www.pszaf.hu

www.akk.hu

www.mnb.hu